

אגף א' - קידום ילדים ונוער בסיכון

עמיד
@ תכנית היל"ה
הילה

מבחן בתנ"ך

10 שני"ל

(תשפ"ו)

מבחן שלישי - מחוון

אנו רואים בקיום טוהר הבחינות משימה חינוכית, ערכית ומוסרית,
שהמערכת כולה נקראת להיערך להצלחתה.

באחריות הנבחן/ הנבחנת לשמור על טוהר הבחינות בהתאם לכללים ולהנחיות
בע"פ ובכתב על גבי שאלון הבחינה ועל ידי אחראי/ת הבחינה.

כל הזכויות שמורות למשרד החינוך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה :

בשאלון זה ארבע שאלות .

בכל שאלה שני סעיפים

ג. הניקוד לכל שאלה - 15 נקודות

סה"כ – 60 נקודות

ד. חומר עזר מותר בשימוש : תנ"ך שלם ללא פירושים.

כתוב בכתב ברור במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה) רשום כ"טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

יחידה ראשונה – בריאת העולם / סיפורים אוניברסליים

1. קרא את הקטע הבא מבראשית י"א.

א וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ, שָׁפָה אֶחָת, וּדְבָרִים, אֶחָדִים. ב וַיְהִי, בְּנִסְעָם מִקֵּדֶם; וַיִּמָּצְאוּ בְּקֶעֶה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. ג וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ, הֲבֵה נִלְבְּנָה לִבְנִים, וְנִשְׂרָפָה, לְשִׂרְפָה; וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבָנָה, לָאֵבֶן, וְהַחֲמֶר, הִיָּה לָהֶם לְחֶמֶר. ד וַיֹּאמְרוּ הֲבֵה נִבְנֶה-לָנוּ עִיר, וּמִגְדָּל וָרֹאשׁ בַּשָּׁמַיִם, וְנַעֲשֶׂה-לָנוּ, שֵׁם: פֶּן-נִפּוּץ, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ. ה וַיֹּרַד ה', לִרְאֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמִּגְדָּל, אֲשֶׁר בָּנוּ, בְּנֵי הָאָדָם. ו וַיֹּאמֶר ה', הֵן עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחָת לְכָל־לֶם, זֶה, הַחֹלֶם לַעֲשׂוֹת; וְעַתָּה לֹא-יִבְצֹר מֵהֶם, כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת. ז הֲבֵה, נִרְדָּה, וְנִבְלָה שָׁם, שְׂפָתָם--אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ, אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ. ח וַיִּפֹּץ ה' אֶת־מִשְׁם, עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; וַיַּחְדְּלוּ, לִבְנֹת הָעִיר. ט עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ, בָּבֶל, כִּי-שָׁם בָּלַל ה' שְׂפַת כָּל-הָאָרֶץ; וּמִשָּׁם הִפִּיצָם ה', עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ.

א. האדם שואף גם כיום להגיע לשמיים: החלליות הגיעו לירח (כך גם סיפורה של בראשית החללית שלנו). מה דעתכם, האם זו בעיה והאם זה מעיד על גאווה אנושית? (8 נקודות)

הַשְׂאִיפָה כִּיּוֹם לַהֲטִיעַ לַחֲלָל אִינֶה מַעֲרִידָה עַל טָאוֹה,
אֵלֶּא עַל הַיִּשְׁטִים אַנוּשִׁיִּים. מִטְרַת הַהֲטָעָה לַחֲלָל אִינֶה
כַּעֲצֵר לַהֲתַחֲרוֹת בָּאֵל, אֵלֶּא לַחֲקוֹר אֶת הַיִּקּוֹם
וּלְפִסְיוֹעַ בַּכֶּךְ לַאֲדָם.

ב. על פסוק 6 שבפרקנו מספרת אגדת חז"ל כי מגדל בבל היה גבוה מאוד ואם נפל אדם ומת, לא שמו הבונים ליבם עליו, אם נפלה לבנה (אבן בניה) אחת, היו יושבים ובוכים ואומרים: "אוי לנו". (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ד).

הסיפור עוסק בחשיבות החומר בעיני אנשי מגדל בבל לעומת הזלזול בחיי אדם. מה דעתכם על הביקורת שבסיפור? מה המסר שלה? (7 נקודות)

המסר של הביקורת הוא שיש אנשים המייחסים חשיבות לחומר אפילו על חשבון חיי אדם וקדושת החיים. לדעתו, הביקורת מוזגת.

יחידה שניה – סיפורי האבות

2. קרא את הקטע הבא מבראשית כ"ז

ה. ורְבֵקָה שָׁמְעַת--בְּדַבֵּר יִצְחָק, אֶל-עֶשָׂו בְּנוֹ; וַיֵּלֶךְ עֶשָׂו הַשָּׂדֶה, לְצוּד צִיד.
ו. וְרְבֵקָה, אָמְרָה, אֶל-יַעֲקֹב בְּנֶהּ, לֵאמֹר: הֲנֵה שָׁמַעְתִּי אֶת-אָבִיךָ, מְדַבֵּר אֶל-
עֶשָׂו אַחִיךָ לֵאמֹר ז. הִבִּיאָה לִּי צִיד וְעֲשֵׂה-לִּי מִטְעָמִים, וְאֶכְלָה; וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי ה' לִפְנֵי
מוֹתִי. ח. וְעַתָּה בְּנִי, שָׁמַע בְּקִלִּי--לֹאֲשֶׁר אָנִי, מְצֹנֶה אֶתְךָ. ט. לֶךְ-נָא, אֶל-הַצֹּאן, וְקַח-לִּי
מִשָּׁם שְׁנֵי גְדִי עֲזִים, טֹבִים; וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ, כְּאֲשֶׁר אָהֵב י. וְהִבֵּאת
לְאָבִיךָ, וְאָכַל, בְּעֶבֶר אֲשֶׁר יְבָרַכְךָ, לִפְנֵי מוֹתוֹ. יא. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, אֶל-רְבֵקָה אִמּוֹ: הֵן
עֶשָׂו אָחִי אִישׁ שָׁעָר, וְאֲנֹכִי אִישׁ חֹלֶק. יב. אוּלַּי יִמְשְׁנִי אָבִי, וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ;
וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלְלָה, וְלֹא בִרְכָה יג. וְתֹאמַר לוֹ אִמּוֹ, עָלִי קָלַלְתָּךְ בְּנִי; אֵךְ שָׁמַע בְּקִלִּי,
וְלֶךְ-קַח-לִי. יד. וַיֵּלֶךְ, וַיִּקַּח, וַיָּבֵא, לְאִמּוֹ; וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים, כְּאֲשֶׁר אָהֵב
אָבִיו. טו. וַתִּקַּח רְבֵקָה אֶת-בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנֶהּ הַגָּדֹל, הַחֲמֹדֶת, אֲשֶׁר אָתָּה, בְּבִית; וַתִּלְבָּשׁ
אֶת-יַעֲקֹב, בְּנֶהּ הַקָּטָן. טז. וְאֵת, עֶרְת גְּדֵי הָעֲזִים, הִלְבִּישָׁה, עַל-יָדָיו--וְעַל, חֻלְקֶת
צֹנָאָרָיו. יז. וַתִּתֵּן אֶת-הַמִּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר עָשְׂתָה, בְּיָד, יַעֲקֹב בְּנֶהּ. יח. וַיָּבֵא
אֶל-אָבִיו, וַיֹּאמֶר אָבִי; וַיֹּאמֶר הַנָּנִי, מִי אַתָּה בְּנִי. יט. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו, אֲנֹכִי עֶשָׂו
בְּכֹרְךָ--עֲשִׂיתִי, כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי; קוּם-נָא שָׁבָה, וְאֶכְלָה מִצִּידִי--בְּעֶבֶר, תִּבְרַכְנִי
נָפֶשְׁךָ. כ. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-בְּנוֹ, מֶה-זֶּה מֵהֵרֶת לְמַצָּא בְּנִי; וַיֹּאמֶר, פִּי הַקָּרָה ה' אֱלֹהֶיךָ
לִפְנֵי. כא. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב, גִּשָּׂה-נָּא וְאִמְשָׁךְ בְּנִי: הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עֶשָׂו, אִם-
לֹא. כב. וַיָּגֶשׁ יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשְׁהוּ; וַיֹּאמֶר, הִקְלָ קוֹל יַעֲקֹב, וְהִידִים, יָדִי
עָשָׂו. כג. וְלֹא הִכִּירוּ--כִּי-הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֶשָׂו אָחִיו, שְׁעָרֶת; וַיִּבְרַכְהוּ.

א. האם ישנם לדעתכם מקרים בהם מותר לשקר כפי שפעלו רבקה ויעקב? או שתמיד חובה לומר אמת ולשאת בתוצאות?
(8 נקודות)

כל תשובה מנומקת תתקבל. לדואמה: לדעתו, ישנם מקרים בהם מותר לחרוך מן האמת כדי להציל חיי אדם למשל. עם זאת, יש להשתמש בכלי השקר בזהירות ולא בקלות דעת.

ב. העדפה של בן, מתח בין אחים, הם דברים שכולנו מכירים. כיצד לדעתך על הורים לנהוג כדי למנוע מתחים בין אחים?
(7 נקודות)

כל תשובה מנומקת תתקבל. לדואמה: על הורים למנוע בכל מחיר מתח בין אחים, לא להפלות ביניהם, לצודד את הקשר ביניהם וצודד.

יחידה שלישית – יציאת מצרים עשרת הדברות וכיבוש הארץ

3. קרא את הקטע מיהושע א'

א ויהי, אחרי מות משה—עבדה'; ויאמר ה' אל-יהושע בן-נון, משרת משה לאמר. ב משה עבדי, מת; ועתה קום עבר את-היַרְדֵּן הַזֶּה, אתה וכל-העם הַזֶּה, אל-הארץ, אשר אנכי נתן להם לבני ישראל. ג כל-מקום, אשר תדרוך כף-רגלכם בו--לכם נתתיו: כאשר דברתי, אל-משה. ד מהמדבר והלבנון הַזֶּה ועד-הנהר הגדול נהר-

פרת, כל ארץ החתים, ועד-הים הגדול, מבוא השמש--יהיה, גבולכם. הלא-יתיבב איש לפניה, כל ימי חייה: כאשר הייתי עם-משה אהיה עמך, לא ארפך ולא אעזבך. ו. חזק, ואמץ: כי אתה, תנחיל את-העם הזה, את-הארץ, אשר-נשבעתי לאבותם לתת להם. ז. רק חזק ואמץ מאד, לשמר לעשות ככל-התורה--אשר צוך משה עבדי, אל-תסור ממנו ימין ושמאול: למען תשכיל, בכל אשר תלך. ח. לא-ימוש ספר התורה הזה מפיה, והגית בו יומם ולילה, למען תשמר לעשות, ככל-הכתוב בו: כי-אז תצליח את-דרךך, ואז תשכיל. ט. הלוא צויתוך חזק ואמץ, אל-תערץ ואל-תחת: כי עמך ה' אלהיך, בכל אשר תלך.

א. במה דומה יהושע למשה? מדוע חשוב להראות שכפי שחצה משה את ים סוף כך חוצה יהושע את הירדן? האם יורש של מנהיג צריך לדמות לו או להביא משהו חדש ואחר? (8 נקודות)

יְהוֹשֻׁעַ דּוֹמֶה לְמֹשֶׁה בַּמְּהֻלָּלוֹת, בִּיכוּלָתוֹ לַחֲצוֹת אֶת הַנָּהָר וּלְהוֹבִיֵּל אֶת הָעָם. הוּא מְקוֹשֵׁר לְתוֹרַת מֹשֶׁה וְהוֹלֵךְ בְּתוֹרַת מֹשֶׁה. חֹשֶׁב לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא חֲצֵה אֶת הַנָּהָר כְּדֵי לְהוֹכִיחַ לָעָם שֶׁהוּא מְסוּלֵף לְהוֹבִיֵּלוֹ אֶם דֶּרֶךְ מַכְשׁוּלִים כֹּמוֹ מֹשֶׁה. לְדַעְתִּי, מִנְהִיט אֵינּוּ צְרִיךְ לְדַמּוֹת בְּאוֹפֶן מוֹחֲלֵט לְמִנְהִיט הַקּוֹדֵשׁ, אֲלֵא לְבִטָּא אֶת יְכוּלָּתוֹ וּכְשִׁירוֹתוֹ וּלְתִרּוֹם לָעָם בְּדַרְכוֹ.

ב. בזמנו של יהושע העם היה מחולק לשבטים. יש האומרים שגם בישראל של ימינו אנו מחולקים לשבטים. האם לדעתכם טוב להיות מחולקים לשבטים או מאוחדים? נמקו. (7 נקודות)

כֹּל תְּשׁוּבָה מְנוּמָקֶת תִּתְקַבֵּל. לְדוֹמָה: טוֹב לִהְיוֹת מְחוֹלְקִים לְשִׁבְטִים כִּי כֹל שֶׁט מְבַטָּא אֶת תְּרִבּוּתוֹ,

סאנונו ותורמ בככ לכלל. או – לא טוב להיות
 מחולקים לשטים כי כק נוצרת מתיחות, אין אחדות
 וזה כואב למתקור של העם השריו מאבק בין
 קבוצות.

יחידה רביעית – מלוכה גלות וגאולה

4. קרא שמואל אי י"ז

יב ודוד בן-איש אפרתי הזה, מבית לחם יהודה, ושמו ישי, ולו שמנה בנים; והאיש
 בימי שאול, זקן בא באנשים. יג וילכו שלשת בני-ישי, הגדלים--הלכו אחרי-שאול,
 למלחמה; ושם שלשת בניו, אשר הלכו במלחמה--אליאב הבכור ומשנהו אבינדב,
 והשלשי שמה. יד ודוד, הוא הקטן; ושלשה, הגדלים, הלכו, אחרי שאול. טו ודוד
 הלך ושב, מעל שאול, לרעות את-צאן אביו, בית-לחם. טז ויגש הפלשתי, השכם
 והערב; וייתיב, ארבעים יום.
 יז ויאמר ישי לדוד בנו, קח-נא לאחריך איפת הקליא הזה, ועשרה לחם, הזה; והרץ
 המונה, לאחריך. יח ואת עשרת חרצי הסלב, האלה, תביא, לשר-האלף; ואת-אחריך
 תפקד לשלום, ואת-ערבתם תקח. יט ושאול והמה וכל-איש ישראל, בעמק האלה;
 נלחמים, עם-פלשתים. כ וישכם דוד בבקר, ויטש את-הצאן על-שמר, וישא וילה,
 כאשר צוהו ישי; ויבא, המעגלה, והחיל היצא אל-המערכה, והרעו
 במלחמה. כא ותערך ישראל ופלשתים, מערכה לקראת מערכה. כב ויטש דוד את-
 הכלים מעליו, על-יד שומר הכלים, וירץ, המערכה; ויבא, וישאל לאחיו
 לשלום. כג והוא מדבר עמם, והנה איש הבנים עולה גלית הפלשתי שמו מגת
 ממערות (ממערכות) פלשתים, וידבר, כדברים האלה; וישמע, דוד. כד וכל איש
 ישראל, בראותם את-האיש; ויבסו, מפניו, וייראו, מאד. כה ויאמר איש ישראל,
 הראיתם האיש העלה הזה--כי לחרף את-ישראל, עלה; והנה האיש אשר-יכנו יעשורנו
 המלך עשר גדול, ואת-בתו יתן-לו, ואת בית אביו, יעשה חפשי בישראל

א. סיפורים רבים בתנ"ך מדגישים דווקא את הבנים הצעירים. מדוע לדעתך ישנה הדגשה כזו? הבא דוגמה נוספת מהתנ"ך להעדפת הבן הצעיר. (8 נקודות)

*– סיפורי התנך מלמדים על עליותו של הבן הציצר
לדולא, כדי להראות שמרות החשיבות הנוצרת
לכור, גם הקטן והחלש כביכול יכול להשיג הישגים
לדולא. יש בזה מסר חינוכי ואופטימי. דולא נוספת
לעצדת הציצר היא העצדה של יעקב את יוסף
הציצר אל העצדת רבקה את יעקב הציצר.*

ב. ישראל היא מדינה קטנה, והיא מאויימת על ידי אירן ומדינות אחרות. סיפורם של דוד וגליית היה השראה ליכולת הניצחון בעזרת חכמה ותחכום ולא דווקא כוח. הביאו דוגמה לנצחונות מתחומים שונים של ישראל כמו בתחום הכלכלי, בתחום התרבותי ועוד למרות קטנותה. (7 נקודות)

*– הניצחונות של ישראל בתחום הכלכלי הם בתחום
ההיי טק, ישראל מפתחת תצאות רבות של הצולא
מתמם בהן, למשל דיסק און קי. בתחום התרבותי,
סדרות מפתחת הטלוויזיה הישראלית נקנות על ידי
חברות טלוויזיה מן הצולא. וצוד.
הצלחה!!*